

Ostrowska, Teresa

"Księga Pamiątkowa w 80-lecie uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu. Studia i materiały", pod red. Romana K. Meissnera, Poznań 2001 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 47/4, 101-103

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szczególnie informacjami zawartymi w tym dziele będą zainteresowani historycy nauki i oświaty, historycy techniki i nauk technicznych, badacze zajmujący się dziejami etnografii i historii sztuki, historycy dziejów politycznych i szczególnie badający dzieje gospodarcze Rosji i Polski w XIX i początkach XX wieku.

Przypis

¹ A. K i j a s : *Polacy na Uniwersytecie Charkowskim na przełomie XIX i XX wieku*. „Acta Polono-Rusthenica” t. 1:1966, s. 383–391; t e n ż e : *Uczeni wileńscy na Uniwersytecie Charkowskim w pierwszej połowie XIX wieku*. „Biuletyn Historii Wychowania” Poznań 1997, nr 1–2 (5–6) s. 27–42.

Jerzy Rózewicz
Instytut Historii Nauki
Warszawa

Księga Pamiątkowa w 80-lecie uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu. Studia i materiały. Pod redakcją Romana K. M e i s s n e r a . Poznań, Wydawnictwa Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu 2001, 8°, 534 s., ilustr. Biblioteka Prac Historycznych Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Seria A. Tom 4.

Uniwersytecki Wydział Lekarski w Poznaniu jest kontynuacją Wszechnicy Piastowskiej powołanej do życia przez Naczelną Radę Ludową w maju 1919 r. Nowa nazwa została wprowadzona w 1920 r. Natomiast starania o utworzenie polskiego pełnowydziałowego uniwersytetu w Poznaniu datują się od XVI wieku. Pierwszym rektorem Wszechnicy był Heliodor Święcicki, organizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego – Adam Wrzosek, zaś patronem wydzielonej z Uniwersytetu uczelni Akademii Medycznej został w dniu 15 grudnia 1981 r. (w trzecim dniu stanu wojennego) Karol Marcinkowski. W latach okupacji hitlerowskiej Uniwersytet Poznański działał jako tajny Uniwersytet Ziemi Zachodnich (1942–1945) (UZZ), a Polski Wydział Lekarski w Edynburgu można też uznać za jedną z jego kontynuacji. O tych wszystkich wydarzeniach na tle sytuacji politycznej, a także o osiągnięciach uczelni w zakresie rozwijania wiedzy, wpajania zasad etyki lekarskiej i o stosowaniu w niej surowej selekcji kandydatów do zawodu lekarskiego pod kątem „specyficznych cech charakteru” dowiadujemy się z pierwszego rozdziału pióra Romana K. Meissnera. Podkreślmy tu, że akademicki Wydział Lekarski w Poznaniu z inicjatywy Adama Wrzoska wprowadził teksty egzaminów wstępnych na studia lekarskie, zastosowane w latach 1937, 1938 i 1946. Miały one ułatwić

możliwie obiektywną i wszechstronną ocenę wiedzy ogólnej, zdolności logicznego wnioskowania, zasad etycznych, znajomości języków obcych oraz dyspozycji do wykonywania zawodu lekarskiego kandydatów. Selekcja ta, jak późniejsze dzieje absolwentów uczelni wykazują, okazała się trafna.

Roman K. Meissner wzorowo opracował też rozdziały poświęcone sylwetkom lekarzy szczególnie zasłużonych jak Karol Marcinkowski, Heliodor Świącicki i Adam Wrzosek, dziejom Wydziału Lekarskiego tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich i Polskiego Wydziału Lekarskiego. Te dwa ostatnie są oparte o nowe dokumenty.

Cennych informacji dostarczają dwa rozdziały zawierające krótkie biogramy 14 rektorów Akademii Medycznej w Poznaniu i 29 dziekanów Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej w Poznaniu. Są one opatrzone fotografiami i piśmiennictwem, pisali je różni autorzy, czasem stanowią autobiografie.

Książka zawiera też niepublikowane dotąd wspomnienia o początkach Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego (Adama Wrzoska) – o pierwszych profesorach tejże uczelni (Witolda Kapuścińskiego, sen.) – o Polskim Wydziale Lekarskim w Edynburgu (Wiktora Tomaszewskiego); wspomnienia absolwentów uczelni sprzed półwiecza (Stefana Fliegera, Przemysława Gabryela i Zygmunta Szmeji) oraz – o Stowarzyszeniu Absolwentów Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego (Bronisława Kulczyńskiego). Pozycję uzupełniają dane statystyczne dotyczące studentów i pracowników nauki Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej oraz wykaz samodzielnych pracowników nauki i doktorów *honoris causa* tychże uczelni; informacja o medalu im. Karola Marcinkowskiego ustanowionym w 1983 r. jako nagroda honorowa „za wybijającą się judymowską postawę moralną i społeczną, stanowiącą przykład postępowania pod względem etycznym dla innych pracowników służby zdrowia”; okolicznościowe teksty przygotowane z okazji 80-lecia uczelni (Stefana Jurgi, Leona Drobnika, Andrzeja Obrębowskiego i Honoraty Limanowskiej-Shaw).

Książkę kończą: *Aneks* zawierający teksty egzaminów wstępnych na uczelnię i skład uczelni w czerwcu 2000 r., *Spis ilustracji*, *Summary*, *Posłowie Redaktora*, *Indeks nazwisk*.

Pozycja ta, jak w podtytule zaznaczono, stanowi jedynie zbiór studiów i materiałów. Nie jest zatem monografią. Zadaniem jej jest przetarcie drogi dla dzieła zbiorowego poświęconego stuleciu akademickich studiów lekarskich, co będzie miało miejsce w latach 2020–2021.

Książka została bardzo starannie zredagowana. Papier biały, druk wyraźny, zaznaczone odstępy pomiędzy poszczególnymi ustępami ułatwiają przyswajanie tekstu, korekta staranna. Nakład nie został podany. Na kartonowej okładce w brązowym odcieniu widnieje fronton Collegium Medicum Uniwersytetu Poznańskiego (od 1950 r. Collegium Maius – siedziba władz Akademii Medycznej im.

Karola Marcinkowskiego w Poznaniu). Na tym tle znajduje się awers medalu pamiątkowego z podobizną patrona uczelni. Na ostatniej stronie okładki uwidoczniło czapkę studencką Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego.

Książka przeznaczona jest zwłaszcza dla obywateli miasta Poznania: lekarzy i władz uczelni, dla historyków medycyny i historyków nauki.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Jadwiga Suchmiel: *Działalność naukowa kobiet w Uniwersytecie we Lwowie do roku 1939*. Częstochowa 2000.

Rola i miejsce kobiet w edukacji i nauce jest zagadnieniem, którym w ostatnich czasach chętnie zajmują się zarówno historycy, jak i pedagodzy. Niedawno ukazała się praca mieszcząca się w tym nurcie zagadnień, a dotycząca działalności naukowej kobiet w Uniwersytecie Lwowskim w okresie galicyjskim oraz w okresie II Rzeczypospolitej. Autorka, Jadwiga Suchmiel, już wcześniej zajmowała się tym zagadnieniem, tyle że w odniesieniu do Uniwersytetu Jagiellońskiego. O problemach dotyczących kobiet studiujących czy pracujących później w Uniwersytecie we Lwowie mówi się jednak rzadziej. Wybór zagadnienia przedstawionego w omawianej pracy jest zatem niewątpliwą jej zaletą, choć sposób opracowania budzi pewne wątpliwości.

Celem pracy, jak już na wstępie zaznacza autorka, jest ukazanie „aktywizacji naukowej opartej o podstawy formalnoprawne pierwszych kobiet w Polsce” (s.5) oraz omówienie ich roli w tworzeniu polskiej inteligencji, która swe wykształcenie zawdzięcza studiom uniwersyteckim (s.10). Okres od końca XIX wieku aż po wybuch II wojny światowej to czas o tyle ważny i interesujący, iż tworzą się wówczas podstawy prawne dla studiów i pracy naukowej kobiet, kształtują się nowe postawy, obyczaje i poglądy związane z tą nową dziedziną ich działalności.

Pod względem chronologicznym praca dzieli się na dwie części: pierwszą, dotyczącą okresu galicyjskiego oraz drugą, obejmującą lata 1918–1939. W rozdziałach dotyczących okresu galicyjskiego autorka kolejno charakteryzuje Lwów jako ośrodek życia kulturalnego i umysłowego oraz omawia proces tworzenia się samego Uniwersytetu, następnie przedstawia Lwów jako „teren inicjatyw wspierających dążenia edukacyjne kobiet”, wymieniając ważne dla tego procesu wydarzenia kulturalno-oświatowe, organizacje i stowarzyszenia. W kolejnym rozdziale przedstawia początki studiów kobiecych, by następnie scharakteryzować grupę kobiet, które jako pierwsze uzyskały stopień doktora. W ostatnim obszernym rozdziale autorka przedstawia sytuację kobiet studiujących w Uniwersytecie w okresie międzywojennym oraz, tak jak uprzednio, charakteryzuje